

DAÜ HUKUK FAKÜLTESİ 2023-2024 BAHAR DÖNEMİ
HUKUK 132 ANAYASA HUKUKU II PRATİK ÇALIŞMA I

ANAYASA MAHKEMESİ KARARININ İNCELENMESİ

1- KARARIN KÜNYESİ: Esas Sayısı: 2001/129; Karar Sayısı: 2002/24; Karar Günü: 31.1.2002, R.G. Tarih-Sayı: 18.06.2002-24789

2- BAŞVURU YOLUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ: İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Ahmet İYİMAYA, Mehmet Ali ŞAHİN ve 115 Milletvekili

3- BAŞVURU YOLUNUN KONUSU VE BAŞVURUYA KONU OLAN NORM: İPTAL DAVASININ KONUSU: Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 9.2.2001 günlü ve 24313 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 7.2.2001 günlü, 713 sayılı "*Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü 'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Karar*"nın"; 1. maddesiyle TBMM İçtüzüğü 'nün 60. maddesinin altıncı fıkrasının sonuna eklenen tümcenin; 3. maddesiyle TBMM İçtüzüğü 'nün kenar başlığı ile birlikte değiştirilen 81. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin ikinci tümcesi ile (d) bendinin ve dördüncü fıkrasının; 4. maddesiyle değiştirilen TBMM İçtüzüğü 'nün 87. maddesinin birinci fıkrasının son tümcesinin; 5. maddesiyle değiştirilen TBMM İçtüzüğü 'nün 91. maddesinin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 67., 68., 75., 76., 87., 88., 90., 95., 96., 97., 98. ve 148. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve 5. maddesinin yürürlüğünün durdurulması istemidir.

4- ESASIN İNCELENMESİ AŞAMASINDA PRATİK ÇALIŞMADA KARARIN İNCELENEN KISIMI:

Kararın 5. Maddesiyle Değiştirilen TBMM İçtüzüğü 'nün 91. Maddesinin İncelenmesi
İçtüzüğü'nün dava konusu değişik 91. maddesinde,

"Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü ile maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasî parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir."

denilmektedir.

Önceki düzenlemeyle yalnız "temel kanunlar" ve "İçtüzük" için özel görüşme ve oylama yöntemi belirlendiği halde, yeni düzenlemeyle bunlara "ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları da eklenmiş, ayrıca bu özel görüşme ve oylama yönteminin yansira maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin tespitinin de Genel Kurul'ca karara bağlanacağı kabul edilmiştir.

Bu düzenleme hakkındaki İçtüzük değişiklik teklifinin gerekçesinde, maddeyle, özel görüşme ve oylama usulü tespit edilebilecek işler arasına ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarına ilişkin tasarı ve tekliflerin de dahil edildiği, Danışma Kurulu'nda oybirliği (mutabakat) sağlanamaması halinde siyasî parti gruplarına da öneri götürülebilme imkânı tanındığı ve grup önerileri üzerine Genel Kurul'un üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu ile karar verilebilme olanağı sağlandığı belirtilmektedir.

5- İNCELENEN MADDE YÖNÜNDEN ANAYASA MAHKEMESİNİN KARARI

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 87. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., ve 87. maddelerine aykırılığı saptanmış olduğundan 7., 88., 96. ve 148. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

6- ANAYASA MAHKEMESİ KARARININ GEREKÇESİ

Dava konusu 91. maddeyle temel kanunları, İktüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin Genel Kurul'da görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulünün çerçevesi çizilip esasları belirlenmemiş, bunun, tasarı ve tekliflerin her biri için özel olarak Genel Kurul'ca saptanması öngörülmüştür. Böylece, sözü edilen tasarı ve tekliflerin tümü veya maddeleri hakkında görüşme yapılıp yapılmayacağı, soru-cevap işlemine olanak sağlanıp sağlanmayacağı, ne kadar süre ile konuşma yapılacağı, önerge verilip verilmeyeceği, tasarı veya tekliflerin tümünün oylanmasından önce, maddelerinin oylanıp oylanmayacağı gibi hususlar Genel Kurul'ca karara bağlanacak ve bu hususlar sadece belirli bir tasarı veya teklifin görüşme ve oylama usulü için geçerli olacaktır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, siyasi iktidarı sınırlamak ve devlet faaliyetlerini kurallara bağlamakla istikrara da hizmet eder. Bu istikrarın özü ise hukuki güvenlik ve öngörülebilirliktir. Bunu gerçekleştirmenin başlıca yolu ise kural konulmasını gerektiren durumlarda bunların genel, soyut, anlaşılabilir ve sınırlarının belirli olmasını sağlamaktır.

Öte yandan, milletvekillerinin Anayasa'nın 87. maddesinde belirtilen görevlerini yerine getirebilmeleri ve yetkilerini kullanabilmeleri yasama faaliyetlerine etkili biçimde katılmaları ile olanaklıdır. Bunu sağlamanın ön koşulu ise Meclis çalışmalarını düzenleyen İktüzük kurallarının "belirlilik", "genellik", "soyutluk" ve "öngörülebilirlik" özelliklerine sahip olmasıdır.

Dava konusu 91. maddede belirtilen "temel kanun" ve "ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları"nın kapsamına açıklık getirilmemesi, pek çok yasanın bu kapsam içinde düşünülmesine neden olabilecektir. Ayrıca, maddede öngörülen her tasarı veya teklife özgü biçimde uygulanacak görüşme ve oylama usulü önceden bilinmeyeceğinden objektiflik sağlanamayacaktır.

Bu durumda, dava konusu kural, belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri, taşımaması nedeniyle yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı gibi hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.

PRATİK ÇALIŞMASI HAKKINDA NOT: Bu pratik çalışması çeşitli kaynaklardan hazırlanarak oluşturulmuş bir ÇALIŞMA METNİ'dir. Bu Pratik çalışma öğrencilerin bilgilerini ölçmek veya çalışmaları için hazırlanmıştır. Bu metni dersin hocası tarafından 2019-2020 Bahar Döneminde Anayasa Hukuku II (HKUK 132) dersini alan öğrenciler için hazırlanmıştır. Önceden izin almaksızın hiçbir biçimde çoğaltılamaz, kopyalanamaz, yayımlanamaz. Pratik metni hazırlayan hocanın izni olmaksızın dağıtılamaz, başka vollarla web sayfalarına konulamaz, para karşılığında kopyalanıp satılamaz.